

СЛОВАЦЬКА ПОЕЗІЯ В ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ ПЕТРА СКУНЦЯ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (48)

УДК 821 (437.6):81'255.4 Скунець

DOI:10.24144/2663-6840/2022.2(48).48–53.

Ліхтей Т. Словацька поезія в художньо-естетичній парадигмі Петра Скунця; кількість бібліографічних джерел – 14; мова українська.

Анотація. Відомий український поет, Шевченківський лауреат Петро Скунець прописався в європейському культурному просторі як багатогранна особистість. Уродженцеві Міжгірщини, званому письменникові, публіцистові, громадському діячеві довелося долати не одну життєву і творчу вершину. Підкорив митець і перекладацький Олімп, залишивши нащадкам яскраві зразки поетичного слова з німецької, угорської, молдавської, чеської та багатьох інших літератур.

Переклади П. Скунця публікувалися в закордонній, всеукраїнській та крайовій періодиці, в численних збірниках художніх перекладів, у власних авторських збірках (найповнішу добірку містить книга «Один», 2000). З'явилися також окремі видання, до прикладу, «Голуба мандрівка» та «Рокам подвоєно ціну» (мистецька інтерпретація творів німецькомовної закарпатської поетеси Ольги Рішаві), «Ми тут не гості...» (антологія русинської поезії тодішньої Югославії).

На ґрунтовне дослідження заслуговує і словацька поезія в українському перекладі Петра Скунця. Особливо близькою йому була лірика східнословачьких поетів. З окремими авторами П. Скунець знався особисто. Чимало поезій закарпатець переклав для збірника «Відкритий дім» (1982), що став унікальним явищем, народженим митцями регіону карпатського пограниччя. Вибране з доробку словацьких поетів містить 18-ий випуск серії «Між Карпатами і Татрами» (2012). Видання засвідчує, що П. Скунець глибоко пройнявся поезією сусідів-словаків, досягнув спорідненість горянських душ, адже йдеться про митців, близьких за тематикою, світовідчуттям, поетикою; більшість словацьких авторів переймалися долею України, цікавилися українською літературою, перекладали наших письменників словацькою (А. Придавок, Я. Замбор...), їх зусиллям Україна постійно звучала в європейському культурному просторі. П. Скунцеві вдалося передати найтонші нюанси словацької поезії як на лексичному, так і на синтаксичному рівні художньої мови, філігранно відтворити фонічні особливості строфи.

Ключові слова: Петро Скунець, словацька поезія, український переклад, поетика, європейський культурний простір.

Постановка проблеми. Відомий український поет, лауреат Національної премії ім. Т.Г. Шевченка Петро Скунець прописався в історії української літератури, в європейському культурному просторі як багатогранна особистість. Уродженцеві славної Міжгірщини, йому як обдарованому письменникові, пристрасному публіцистові, вправному редакторові, активному громадському діячеві судилося подолати не одну життєву і творчу вершину. Підкорив митець і перекладацький Олімп, залишивши нащадкам яскраві зразки поетичного слова з німецької, угорської, чеської, молдавської та інших літератур.

Переклади П. Скунця публікувалися у крайовій, всеукраїнській, закордонній періодиці («Всесвіт», «Дніпро», «Дукля...»), в численних збірниках художніх перекладів, як-от «Легенда про голод» (1969), «Березова криниця» (1972), «Весняні коди» (1973), «Віщий вогонь» (1973), «З вогненних літ» (1975), «Я тобі дарую пісню» (1976), «З-під гірського неба» (1977), «Карпатська весна» (1982), «Забута земля» (1982), «Весняна Влтава» (1982), «Хвиля Балатону» (1983), «Вітер з полонини» (1986) та ін., у власних авторських збірках (найповнішу добірку містить книга вибраного «Один», 2000). З'явилися також окремі видання, до прикладу «Голуба мандрівка» (1979) та «Рокам подвоєно ціну» (1996) – мистецька інтерпретація творів закарпатської німецькомовної поетеси Ольги Рішаві, «Ми тут не гості...» (1997) – антологія русинської поезії тодішньої Югославії.

Особливо близькою Петрові Скунцю була лірика східнословачьких поетів. З окремими авторами закарпатець знався особисто. Чимало поезій П. Скунець переклав для збірника «Відкритий дім» (1982), що став унікальним явищем, народженим митцями регіону карпатського пограниччя. Словацькій поезії в українському прочитанні П. Скунця присвячено й вісімнадцятий випуск серії «Між Карпатами і Татрами» (2012). Серед авторів – Павол Горов, Марія Грушова-Туорова, Ян Замбор, Юло Зборов'ян, Мікулаш Касарда, Ян Кондор, Юрай Падо, Антон Придавок, Катарина Сивакова та ін. А ще є рукописні тексти перекладів, які зберігаються в родинному архіві митця і давно чекають на оприлюднення. Справжньою сенсацією в культурно-мистецькому житті краю став вихід у світ «дитячих» віршів та перекладів П. Скунця зі світової дитячої класики «Моя азбука» (2012). Левову частку видання склали вірші для дітей відомої словацької письменниці Людмили Под'яворинської. Книжка стала символічною візєю від великого поета, якого вже давно немає серед нас. А отже, є що відкривати й пізнавати.

Аналіз досліджень. Попри те, що П. Скунець залишив по собі чималу перекладацьку спадщину, ґрунтового (з опором на тексти оригіналу та перекладу) аналізу більшості його перекладів не зроблено досі. Виняток становить хіба що лірика німецькомовної мисткині О. Рішаві, вірші якої в українських перекладах П. Скунця проаналізували в кількох розвідках О. Гвоздяк, М. Зимомря та І. Зимомря. У цьому ж контексті варто згадати узагальнюючу статтю

П. Іванишина, який простежив біографічно-герменевтичні аспекти перекладів П. Скунця [Іванишин 2012, с. 70–75], а також передмову О. Ігнатюк до книги «Один», в якій науковиця робить огляд творчого доробку П. Скунця, резюмуючи, що його «перекладацька праця потребує окремої докладної розмови і чекає на свого дослідника» [Скунець 2000, с. 11]. Стосовно словацької поезії в мистецькій інтерпретації П. Скунця, то вона (крім відгуків Я. Джоганика та І. Яцканина на 18-ий випуск серії «Між Карпатами і Татрами») взагалі не була предметом системного вивчення в українській славистиці.

Тому **мета нашого дослідження** – розглянути словацьку поезію в українських перекладах П. Скунця, за можливості залучаючи до процедури аналізу паралельні варіанти перекладів з-під пера інших українських інтерпретаторів; простежити, яке місце займає словацька поезія в художньо-естетичній парадигмі П. Скунця; наголосити на ролі закарпатського перекладача в дискурсі українсько-словацьких літературних взаємин.

У роботі над статтею опираємося передусім на культурно-історичний, описовий, контекстуально-інтерпретаційний та компаративний **методи дослідження**.

Виклад основного матеріалу. Як свідчать бібліографічні дані, перші перекладацькі спроби П. Скунця фіксуються на початку 1960-их років. Однак період перекладацької активності припадає на роки 1970-ті, тобто на той непростий час, коли його творчість опинилася під забороною через філософсько-медитативну поему «Розп'яття» (1971). Як відомо, наклад книжки було знищено, а молодого автора майже десятиліття не друкували. В такій задушливій атмосфері саме художній переклад дозволяє не випадати з творчої орбіти, триматися на плаву, бути причетним до мистецького цеху. П. Іванишин переконаний, що переклади П. Скунця насправді «виконували дві важливі функції: екзистенційну (забезпечували творче виживання поета в нелюдських обставинах комуністичного поневолення) та герменевтичну (будування мостів порозуміння між українською та різними культурами)» [Іванишин 2012, с. 70].

Цікаво, що і в перекладацькій діяльності Петро Скунець не зраджує своїм життєвим принципам, не відступає від власних ціннісних орієнтирів. Досить простежити біографію словацьких авторів, тексти яких добрав для перетлумачення українською. Всі ці митці були близькими П. Скунцю за тематикою, світовідчуттям, поетикою. Закарпатця ріднив з ними спільний історичний і духовний досвід. Усі вони мали щире ставлення до України, захоплювалися нашою історією, культурою, літературою.

До прикладу, Павол Горов. Справжнє прізвище митця – Горовчак, що, як вважає Дмитро Павличко, «підкреслює його східнославацьке, можливо, русько-українське походження». Крім того, наголошує Д. Павличко, П. Горов «знав українську мову, любив співати українські пісні» [Антологія 1997, с. 79].

Братиславський україніст Михайло Мольнар у рубриці «Поетичний літопис» (вона велася в пражському журналі «Дружно вперед») неодноразо-

во наголошував на тому, що П. Горов систематично стежив за вісточками з України, за розвитком української літератури; це був перший словацький поет, який у власній творчості змалював трагедію спеленого гітлерівцями східнославацького українського села Токаїк, прославивши токаїцьких героїв у «Баладі про сон». Свої моральні імперативи П. Горов намагався донести до сучасників, до майбутніх поколінь, і вже тяжкохворий написав поезію-медитацію «Вірш, віднайдений на воєнному кладовищі десь в Україні» – реквієм за невинно убієтими, мemento нащадкам. З огляду на ситуацію, в якій Україна опинилася через воєнну агресію росії, прозрілість митця вражає [Ліхтей 2021, с. 69].

Інший словацький автор – Антон Придавок. Він працював на радіо в Кошицях та Пряшеві, популяризував та перекладав українську літературу. Словацькою, зокрема, відтворив оповідання Ірини Невицької «Сирена», казки для дітей уславленого Скунцевого земляка В. Гренджі-Донського «Príhody Miša Uličníka». Вибране з доробку В. Щурата та творчості шістнадцяти закарпатських письменників у словацькому перекладі А. Придавка знаходимо на сторінках провідного словацького часопису «Slovenské pohľady» (1937, № 10).

Ще одна яскрава постать – Ян Замбор. Він переклав словацькою лірику Івана Франка, Павла Тичини, Дмитра Павличка... Та і як науковець-компаративіст чимало зробив для популяризації української поезії у Словаччині. Одне слово, перекладені Скунцем словацькі поети повністю вписувалися у його життєву систему координат, в його художньо-естетичну парадигму.

Особливо ріднила П. Скунця зі східнославацькими митцями карпатська тематика. Тяжке життя горян, роздуми про власне призначення у цьому непростому світі, спогади про першу любов, про кошовицю як майже обрядове дійство, про велелюдне місто, до якого важко пристосуватися верховинцеві, – всі ці мотиви знаходимо як у ліриці П. Скунця, так і в доробку словацьких поетів.

Вслухаймося в ніжну мелодію Горовової поезії «Lúčny porevok» («Лугова співанка»), простежмо, як вдало перекладач послуговується ефонічними можливостями слова задля відтворення звукового колориту, передачі найтонших смислових нюансів, глибоких внутрішніх переживань ліричного суб'єкта:

*Lúky sú pokosené
a senom voňajú.
Nad lúky pokosené
sa vôňa sena klenie*

*Луки вже покошені,
сіно п'яно дшиє
на лузі зарошені,
спомини непрошені*

*a pripomína ju,
najprvšiu moju lásku,
čo do tmy zmizla mi,
sľaby šla na prechadzku.
Jak vôňu sena ťažkú
cítim ju zmyslami*

*у душі колише
про любов загублену –
перша незамінна –
ще лише пригублену
милу, недолюблену,
наче запах сіна,*

v priezračne čistom ráne... відчуваю поряд я...

[Сучасна словацька поезія 2012, с. 14].

Автор зберігає архітектоніку вірша-пісні, витримує хореїчний розмір, який у поєднанні зі звуковими ефектами (алітерацією «ш») справді передає неповторну атмосферу косовиці, шепіт закоханого серця. Тоді як у другій строфі алітерація сонорних «л» та «н» створює ще й відчуття недомовленості, крихкої ніжності, інтиму, і все це ніби настояне на п'яних карпатських травах.

Цікаво, що у власному вірші «Підвівся день у всій красі» сімнадцятилітній П. Скунець так само надзвичайно вдало використовує фонічні можливості строфи задля посилення емоційного впливу:

*Підвівся день у всій красі,
як велетень-хлопчище.
Коса купається в росі,
коса дзвентить і свиче...*

[Поезія Петра Скунця 2017, с. 8].

Розкішна градація («коса купається, дзвентить, свиче»), «путь проріже»), анафора, соковиті алітерації та асонанси досягають тут евфонічного кресендо, підвищують смислову значимість. У П. Горова «сіно лягає валами, п'яно дише», а в П. Скунця «покійно падає трава, голівки ронять квіти». Коса в руках верховинця, наче шабля в козака. Ось такий він – юнацький максималізм.

Але повернімося до «Лугової співанки» П. Горова. Як у цьому вірші, так і в багатьох інших впадає в око часте залучення П. Скунцем у текст перекладу діалектизмів (і це в час, коли в країні на культурно-політичному фронті йшла активна боротьба з усім глибинно народним, серед іншого – і з діалектною стихією), народнопоетичної лексики, загальнолітературних слів, більш властивих саме карпатському регіону. Отже, не «лугова пісня», а «лугова співанка», бо в Горова не «рісєєй», а «*porevok*». В інших випадках, до прикладу, *вітер* не холодний, а «*студений*», не троянди, а «*ружі*», не лелека, а «*бузьок*»; якщо потрібна рима до слова «мед», то в Скунця буде «*лед*» (а не «лід»).

У поезії «Šťastie» («Щастя») Юрай Падо вживає загальнолітературне слово «*d'atelina*» – «конюшина»:

*Tu vutýšl'aš si príbeh celkom iný,
len každý pozná dobre tvoje spády
za vôňov slova ist' pol'ami d'ateliny,
dať nociam čiarku ticha bez parady...*

Натомість у перекладі П. Скунця знаходимо діалектне «команиця», яке римується з лексемою «небилиця» і додає поезії неповторного карпатського шарму:

*Вигадуєш про себе небилиці,
а вже тебе цей норів не полишить
по запах слова йти до команиці,
ночам безмовно дати шапку тиші*

[Сучасна словацька поезія 2012, с. 45].

Або у вірші Катарини Сивакової «Розлука із Земплином» перекладач замість «ланцюгів» вживає діалектне «ланци»:

*О низино, яка ж була ти чуйна
до дівчинки без батьківського краю;
ланців між нами я не розриваю*

[Сучасна словацька поезія 2012, с. 56].

Часто до перекладу П. Скунець залучає народнопоетичну лексику. До прикладу, *красна* наречена, *красен* день, хоча в оригіналі маємо нейтральне слово: *rekny* (тобто «гарний»). Як відомо, Антон Придавок у власній творчості нерідко опирався на народнописенні ритми («Балада», «Веснянка», «Відлунки» та ін.). У вірші «Відлунки» митець вживає нейтральні назви дерев – «*jedľa*», «*chvoja*», тобто «ялина», «хвоя». Не варто навіть сумніватися, що П. Скунець легко відтворив близький до народнописенного розмір оригіналу і, звичайно ж, не оминув нагоди ввести в канву тексту перекладу свою улюблену «смереку»:

*У танець мене вхопили
дві смереки на горі.
Насміхались наді мною,
хоч обдерті і старі*

[Сучасна словацька поезія 2012, с. 48].

Пісенні мотиви зустрічаються і в доробку Й. Томашика-Думіна. Одна з поезій «Prší ...» побудована на анафорі та внутрішньотекстових повторів дієслова «*prší*» (дощить), яке самим тільки звучанням нагадує шум, хлюпін дощу. Однак вірш написано хореїчним розміром, тоді як лексема «дощить» може запропонувати тільки ямб. А це зруйнувало б архітектоніку твору, його пісенний лад. П. Скунець оригінально виходить зі складної ситуації, замінюючи дієслово іменником:

*Злива, злива негмамовна,
хоч вологи нива повна,
злива, злива в самі надра,
злива, злива нині, завтра ...*

[Сучасна словацька поезія 2012, с. 58].

Як результат, і зміст, і форму збережено в повній гармонії.

Віртуозне володіння словом демонструє автор і в іншій поезії Й. Томашика-Думіна – «Освідчення». І йдеться не про словесне трюкацтво, а про прискіпливе і відповідальне ставлення до тексту оригіналу, помножене на велику повагу до словацького автора. Від таких перекладів отримуєш справжню духовно-інтелектуальну насолоду:

*Вітер співчутливо пестив кожного
перехожого,
заможного й незаможного ...
Якби-то життєві дари процвітали
для кожного,
не стало б смутку непереможного!*

[Сучасна словацька поезія 2012, с. 60].

Поезії ще одного словацького автора – М. Касарди – властивий динамізм думки. Митець переймається місією Поета в суспільстві, наголошує на його непохитній, чіткій громадянській позиції. Для посилення емоційно-смислового ефекту М. Касарда часто використовує увіразнюючу тавтологію, градацію, анафору. П. Скунець увесь цей арсенал виражальних засобів відтворив бездоганно, зберігши при цьому складну загалом інструментовку першотвору. Простежмо ці нюанси на прикладі вірша «Про місто велелюдне сню»:

*...по-волкерівськи просто ввіллятися в юрбу...
І злине моя пісня, що в'язнула в болоті,*

*і гостро задзвенить, як свист, пронизже простір,
і вирветься на путь безмежно голубу...*

[Сучасна словацька поезія 2012, с. 60].

Аби якнайповніше продемонструвати перекладацьку майстерність П. Скунця, до процедури аналізу залучаємо також паралельні тексти перекладів, виконані іншими українськими інтерпретаторами. Зупинимось хоча б на відомій поезії П. Горова «Закохані під дощем», яку, крім П. Скунця, переклали В. Лучук та С. Макара.

Переклад Петра Скунця:

*Доцить, доцить. І ти додому кличеш,
А я люблю й додому не пуцу:
«Додому – ні, ходім зі мною швидше,
зонти дерев закриють від дощу.*

*Для нас вода небесна не завада.
Хай барабанить в наш ясний вогонь.
Адже дзвенить, мов красна серенада,
моя любов коло вікна твого,*

*або як владна гама невимовна,
як туга і кохання неземне.
Доцить невпинно. Сильно. Невгамовно.
А ми заждімо, поки не мине»*

[Сучасна словацька поезія 2012, с. 10–11].

Переклад Володимира Лучука:

*Доцить, та й годі. Кажеш ти до мене:
«Ходім додому». Я ж тебе молю:
«Сховаймося під парасолю клена,
як гілки дві обвиймось, бо люблю.*

*Хай дощ іде. Нехай вода стікає,
об полум'я об наше бубонить.
Хай ніжна серенада не стихає
під вікнами твоїми ні на мить,*

*нехай дзвенить, як гама переможна,
мовчанням і коханням нашим ... що ж!
Нехай імжичить. Зачекати можна,
покіль не перестане зовсім дощ»*

[Словацька поезія 1964, с. 253].

Переклад Сергія Макари:

*Доцить й доцить. Ходім до дому, кажеш.
Та я кохаю і благаю: ні, –
сховаймося під віти від міражу,
мов дві галузки в трепетнім вогні.*

*І хай доцить. Нехай водичка спада.
Від неї не погасне в нас жага.
Адже лунає, наче серенада,
вона в твоє віконце, дорога, –*

*лунає буйно, жадібно, відверто,
як наша мрія, щастя і любов.
Доцить постійно. Безустанно. Вперто.
Вір, дощ пройде, засяє сонце знов*

[Макара 2009, с. 63].

Поезія П. Горова є близькою до романсової любовної лірики. Навіть особливості виконання подібних творів (романс, серенада) згадуються в самому тексті поезії (зізнання в любові під вікнами

коханої, щоправда, не під акомпанемент мандоліни чи гітари, а під мелодію дощу). Дощ (небесна дощова вода) проходить лейтмотивом через усю поезію, «дзвенить невпинно, мов красна серенада, як владна гама» (у П. Скунця), «дзвенить, як гама переможна, як ніжна серенада» (у В. Лучука). Натомість у перекладі С. Макари стався стилістичний збій: *водичка спада* («спада» – усичене дієслово, яке творить різногрупну риму з іменником «серенада»), і ця водичка дивним чином «лунає, наче серенада», «лунає буйно, жадібно, відверто» у віконце коханої. До того ж, нанизування таких різних за смисловим наповненням лексем перевантажує текст, позбавляє його емоційної експресії. Та й какофонічний початок вірша «доцить й доцить» навряд чи сприяє мелодійному звучанню цієї трепетної любовної поезії. У перекладі П. Скунця маємо повтор «доцить, доцить», а в інтерпретації В. Лучука – «доцить, та й годі».

Важко також зрозуміти, що мав на увазі С. Макара, коли вжив у тексті перекладу слово «міраж» («сховаймося під віти від міражу»). «Міражу» у нього творить неточну жіночу риму з лексемою «кажеш». А отже, крім смислового неузгодження, маємо ще й інтонаційний зсув. У перекладах П. Скунця («зонти дерев закриють від дощу») та В. Лучука («сховаймося під парасолю клена») все відтворено бездоганно.

Можемо констатувати, що П. Скунець і В. Лучук подарували українським шанувальникам творчості П. Горова та загалом поціновувачам романсової лірики два коштовні дублікати, гідні оригіналу.

Є в перекладацькому доробку П. Скунця й чудові зразки інтерпретації сонетів. Якщо взяти до уваги факт, що сам закарпатець сонетів не писав, можна тільки дивуватися, як блискуче він відтворив «Мандрівничу кров» та «Смуток» Антона Придавка, зберігаючи особливості та специфіку цього складного поетичного жанру.

Загалом переклади П. Скунця ваблять яскравими образами, дивовижними метафорами, неповторними епітетами, порівняннями, тавтологіями, персоніфікаціями, які неабияк увиразнюють емоційно-смислову палітру перекладу. Ось хоча б деякі з них: «скаче листя, як старенький цап»; «кі зітхне стара алея враз, / заскрипить, мов колесо незмащене»; «тріпоче старомодне листя»; «тулиться до суконь вітер хтиво»; «шепіт присмерку зрудів на небосхилі, / ступає на нозі кульгавій, слабосилій»; «коли спалахують вогні вечірні на бульварі, / я зі своєю милою милуюсь», «по-вовчи десь вітри завили сонні, / і світу тяжко роздзвонили дзвони», «доля блудного блудяги»; «впала в скрипку цигану сльоза, / коли біль із пісні вирізав»; «так у столиці впливе про материзну спомин, / де ввечері сідає бузьок на твій родинний комин»; «коли міщанські поголоски набриднуть, як оскома, / і серцеві здається, що скрізь воно не вдома»; «день утік, тобі носа втер, / пізно плакати вже тепер» [Сучасна словацька поезія 2012].

Дослідник Скунцевої творчості П. Іванишин звертає увагу на мистецьку інтерпретацію поетич-

них мініатюр Яна Замбора, зокрема зупиняється на вірші «Про збиту ногою іграшку». «Інший вимір духовного – глибоку людяність – уміє помітити й утвердити автор, переклавши дистихи словацького поета Яна Замбора, – зауважує науковець. – Здавалося б, незначна побутова дрібниця – зганяння злості на іграшці – отримує у творі глибше трактування: а чи не так само неусвідомлено ми інколи ображаємо своїх найрідніших, залишаючи невидимі сліди завданого болю у них на серцях?» [Іванишин 2012, с. 73]. Ось як звучить переклад цього вірша:

*Прийшов я роздратований додому
і пєсика із гуми збив ногою.*

*Заскавучав. І чим його погою?
Я гладив довго іграшку потому.*

*Але удару так я і не стер.
Незримий слід лишився дотепер*

[Сучасна словацька поезія 2012, с. 24].

Не випадково Д. Павличко назвав Я. Замбора «великим винахідником вражаючих образних деталей, які неможливо забути» [Антологія 1997, с. 231]. Не менш винахідливим виявився і П. Скунець, який не оминув поетичні мініатюри цього неординарного словацького митця («Про працю», «Про рясний колос» та ін.). «Не важко помітити, – констатує П. Іванишин, – що його (Скунцеві – Т.Л.) переклади не є механічними спорудами порозуміння між двома мовами. Поетичні переклади митця – це справді високохудожні трактування першотвору, дуже близькі за напруженням психіки до оригінальної творчості» [Іванишин 2012, с. 70].

Література

1. Антологія словацької поезії ХХ століття. Перекл., передм. та комент. Дмитра Павличка. Київ: Основи, 1997. 254 с.
2. Відкритий дім: Поезії. Пер. зі словац., угор. Ужгород: Карпати – Кошіце: Східнославацьке вид-во, 1982. 176 с.
3. Іванишин П. Переклади Петра Скунця: біографічно-герменевтичні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Ужгород: Говерла, 2012. Вип. 28. С. 70–75.
4. Ліхтей Т. Словацька поезія крізь призму науково-мистецької еліти Закарпаття. *Studia Slavakistica*. Вип. 14: Словакістика в часовій рефлексії і контактах. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2014. С. 152–162.
5. Ліхтей Т. Словацька поезія ХІХ–ХХ ст. в літературному дискурсі Закарпаття. Лінгвальний та екстралінгвальний аспекти комунікації в мультикультурному середовищі Закарпаття: монографія. Ужгород: РІК–У, 2021. С. 135–156.
6. Ліхтей Т. Українські переклади поезії Павла Горова. *Studia Slavakistica*. Вип. 20: Міжслов'янські компаративні дослідження. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2021. С. 68–79.
7. Макара С. Поезія, молитва серця. Антологія словацької поезії. Банська Бистриця – Поніки, 2009. 262 с.
8. Поезія Петра Скунця у словацькому перекладі Валерії Юричкової. *Між Карпатами і Татрами*. Вип. 26. Ужгород: ТИМРАНИ, 2017. 60 с.
9. Скунець П. Моя азбука. Дитячі поезія та переклади. Ужгород: Ліра, 2012. 200 с.
10. Скунець П. Один. Вірші, поеми, балади, переклади, мініатюри. Ужгород: Два кольори. 2000. 536 с.
11. Словацька поезія. Антологія. Київ: Державне видавництво художньої літератури, 1964. 416 с.
12. Сучасна словацька поезія в перекладі Петра Скунця. *Між Карпатами і Татрами*. Вип. 18. Ужгород: Ліра, 2012. 72 с.
13. Яцканин І. Переклади чекають на дослідника. *Нове життя*. 2012. № 10. С.3.
14. Džoganik J. Petro Skunc medzi ukrajinskými Karpatmi a slovenskými Tatrami. *Studia Slavakistica*. Вип. 12: Слов'янські взаємини. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. С. 170–172.

References

1. Antolohiia slovatskoi poezii XX stolittia (1997) [An anthology of Slovak poetry of the 20th century]. Perekl., peredm. ta koment. Dmytra Pavlychka. Kyv: Osnovy. 254 s. [in Ukrainian].

2. Vidkrytyi dim: Poezii (1982) [Open House: Poetry]. Per. zi slovac., uhor. Uzhhorod: Karpaty – Koshice: Skhidnoslovatske vyd-vo. 176 s. [in Ukrainian].
3. Ivanysyn P. (2012) Pereklady Petra Skuntsia: biohrafichno-hermenevtychni aspekty [Translations of Petro Skunts: biographical and hermeneutic aspects]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Filolohiia. Socialni komunikacii*. Uzhhorod: Hoverla. Vyp. 28. C. 70–75 [in Ukrainian].
4. Likhtej T. (2014) Slovatska poezii kriz pryzmu naukovo-mystetskoj elity Zakarpattia [Slovak poetry through the prism of the scientific and artistic elite of Transcarpathia]. *Studia Slovakistica*. Vyp. 14: Slovakistyka v chasoviy refleksii i kontaktakh. Uzhhorod: Vydavnytstvo Oleksandry Harkushi. S. 152–162 [in Ukrainian].
5. Likhtej T. (2021) Slovatska poezii XIX–XX st. v literaturnomu dyskursi Zakarpattia. Lingvalnyi ta ekstralingvalnyi aspekty komunikacii v multykulturnomu seredovyschi Zakarpattia: monografiia [Slovak poetry of the 19th–20th centuries. in the literary discourse of Transcarpathia. Linguistic and extralingual aspects of communication in the multicultural environment of Transcarpathia: monograph]. Uzhhorod: RIK–U. S. 135–156 [in Ukrainian].
6. Likhtej T. (2021) Ukrainski pereklady poezii Pavla Horova [Ukrainian translations of Pavlo Horov's poetry]. *Studia Slovakistica*. Vyp. 20: Mizhslovianski komparatyvni doslidzhennia. Uzhhorod: Vydavnytstvo Oleksandry Harkushi. S. 68–79 [in Ukrainian].
7. Makara S. (2009) Poezii, molytva sercia [Poetry, prayer of the heart]. *Antolohiia slovatskoj poezii. Banska Bystrytsia – Poniky*. 262 s. [in Ukrainian].
8. Poezii Petra Skuntsia u slovatskomu perekladi Valerii Yurychkovoi (2017) [The poetry of Petro Skunts in the Slovak translation by Valery Yurychkova]. *Mizh Karpatamy i Tatramy*. Vyp. 26. Uzhhorod: TIMPANI. 60 c. [in Ukrainian].
9. Skunts P. (2012) Moia azbuka [My alphabet]. *Dytiacha poezii ta pereklady*. Uzhhorod: Lira. 200 c. [in Ukrainian].
10. Skunts P. (2000) Odyn [Alone]. *Virshi, poemy, balady, pereklady, miniatiury*. Uzhhorod: Dva koliori. 536 c. [in Ukrainian].
11. Slovatska poezii (1964) [Slovak poetry]. *Antologiiia*. Kyiv: Derzhavne vydavnytstvo khudozhnoi literatury. 416 c. [in Ukrainian].
12. Suchasna slovatska poezii v perekladi Petra Skuntsia (2012) [Contemporary Slovak poetry translated by Petro Skunts]. *Mizh Karpatamy i Tatramy*. Vyp. 18. Uzhhorod: Lira. 72 c. [in Ukrainian].
13. Yatskany I. (2012) Pereklady chekayut na doslidnyka [Translations are waiting for the researcher]. *Nove zhyttia*. № 10. S. 3 [in Ukrainian].
14. Džoganík J. (2012) Peter Skunc medzi ukrajinskými Karpatmi a slovenskými Tatrami. *Studia Slovakistica*. Vyp. 12: Slovjanski vzajemyny. Uzhhorod: Vydavnytstvo Oleksandry Harkushi. S.170–172 [in Slovak].

SLOVAK POETRY IN THE ARTISTIC AND AESTHETIK PARADIGM OF PETRO SKUNTS

Abstract. Petro Skunts – famous Ukrainian poet, Shevchenko Laureate, entered into the European cultural space as a multifaceted personality. A native of the Mizhhiria area, being a wellknown writer, publicist, public figure, he had to overcome more than one life and creative peak. The master has conquered the translation Olympus too, leaving to posterity the bright examples of poetic words from German, Hungarian, Moldavian, Czech and many other literatures.

Translations by P. Skunts were published in foreign, all-Ukrainian and regional periodicals, in numerous collections of artistic translations, in his own author's collections (the most complete selection is in his book "Alone", 2000). There were also separate editions, for example, "Blue Journey" and "The price has doubled over the years" (artistic interpretation of works by German-speaking poetess Olga Rishavi from Zakarpattia), "We are not guests here..." (anthology of Ruthenian poetry of the then Yugoslavia).

Slovak poetry in Ukrainian translation by Petro Skunts also deserves a thorough study. Lyrics of East Slovak poets was especially close to himk poets. P. Skunts knew some authors personally. The native of Zakarpattia translated many poems for the collection "Open House" (1982), which became a unique phenomenon born by the artists of the Carpathian border region. Selected works by Slovak poets contains the 18th issue of the series "Between the Carpathians and the Tatras" (2012). The publication certifies that P. Skunts was deeply imbued with the poetry of his Slovak neighbors, understood the kinship of mountain souls, because we are talking about the artists who are similar in subject matters, worldview, poetics; most Slovak authors were filled with the fate of Ukraine, were interested in Ukrainian literature, translated our writers into Slovak (A. Prydavok, Ya. Zambor...), thanks to their efforts Ukraine constantly sounded in the European cultural space. P. Skunts succeeded in conveying the subtlest nuances of Slovak poetry both lexically and at the syntactic level of the artistic language, to reproduce filigree phonics features of the stanza.

Keywords: Petro Skunts, Slovak poetry, Ukrainian translation, poetics, European cultural space.

© Ліхтей Т., 2022 р.

Тетяна Ліхтей – кандидат філологічних наук, доцент кафедри словацької філології Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; tetiana.likhtej@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-6612-5733>

Tetiana Likhtej – Candidate of Philology, Associate Professor of the Slovak Philology Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; tetiana.likhtej@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-6612-5733>